

חיסכון פנסיוני בחברה החרדית

כנס האגודה הישראלית לכלכלה,

אוניברסיטת רייכמן

חוקרים: ד"ר אפרת דרסלר, בנק ישראל
גבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה

רקע ומוטיבציה

— חלק מסדרה של מחקרים בנושאי ההתנהלות הפיננסית של החרדים: אוריינות פיננסית ושנאת סיכון בקרב חרדים, רכישת ביטוח חיים.

— פנסיה בישראל:

- רובד ראשון – קצבת זקנה מהביטוח הלאומי.
- רובד שני – חיסכון חובה לעובדים (שכירים ועצמאים).
- רובד שלישי – חיסכון אינדיבידואלי נוסף, בחלקו מזוכה בהטבות מס.

— צבירה של חסכון פנסיוני נגזרת מגובה השכר במהלך שנות העבודה ומשך הזמן בו חוסך האדם.

02.07.2024

רקע

— גורמים המשפיעים לרעה על החיסכון הפנסיוני של חרדים:

— רמת תעסוקה נמוכה בקרב גברים

— הצטרפות מאוחרת לשוק העבודה

— שכר נמוך

— שכיחות עבודה לא מדווחת

— מלחי (2014) – שיעור נמוך ביותר של חרדים בעלי הסדר פנסיה (נכון לשנת 2012), רמת מודעות נמוכה. הסתמכות כמעט מלאה על קצבאות הביטוח הלאומי.

— גוטליב ושותפים (2018) – השפעה שלילית של החרדים על יחס התלות במשק.

02.07.2024

שאלות המחקר

- מהו הגובה הממוצע לקצבת פנסיה הצפויה לחרדים ולחרדיות בטווח הארוך, בהשוואה לאוכלוסייה היהודית שאיננה חרדית?
- איזה שיעור מתוך החברה החרדית חוסך לפנסיה?
- כיצד אפשר לשפר את מצב החיסכון פנסיוני של האוכלוסייה החרדית?

02.07.2024

ספרות אקדמית

— קשר בין מספר גורמים לבין החיסכון הפנסיוני וההכנה לתקופת הפרישה:

- הכנסה, השכלה (Ross & Wills, 2009)
- אוריינות פיננסית (Rooij et al., 2011; Ameriks et al., 2003; Lusardi & Mitchell, 2007, 2011; Diaz et al., 2021 ועוד...)
- מגדר
- רמת דתיות - דרך הגדרת הצרכים (Payne et al., 2014)

02.07.2024

אוכלוסייה, נתונים ומתודולוגיה

- מעקב אחר גברים ונשים שיפרשו לפנסיה בגיל 67/64 בשנת 2040
- מודל מבוסס על נתונים מנהליים של הפקדות לפנסיה:
 - א. הפרשות המעסיק. א. הפרשות המועסק. ו-א. רכיב הפיצויים.
- סקר מעמיק בקרב כ-700 חרדים בוגרים.
- סדרת ראיונות עם חרדים. ות בעלי היכרות עמוקה עם התחום הפיננסי בחברה החרדית.

02.07.2024

אוכלוסייה, נתונים ומתודולוגיה

- נתונים טובים קיימים עבור 2009-2021 (גילי 36-48 בקרב גברים ו-33-45 בקרב נשים)

- השלמת נתונים:

- תחזיות אחרי 2021: מודל מבוסס על המשך מגמות הפרשה בכל גיל.
- השלמות לפני 2009: שימוש בוותק ורמת הכנסה כדי לנבא גובה הפרשות.

02.07.2024

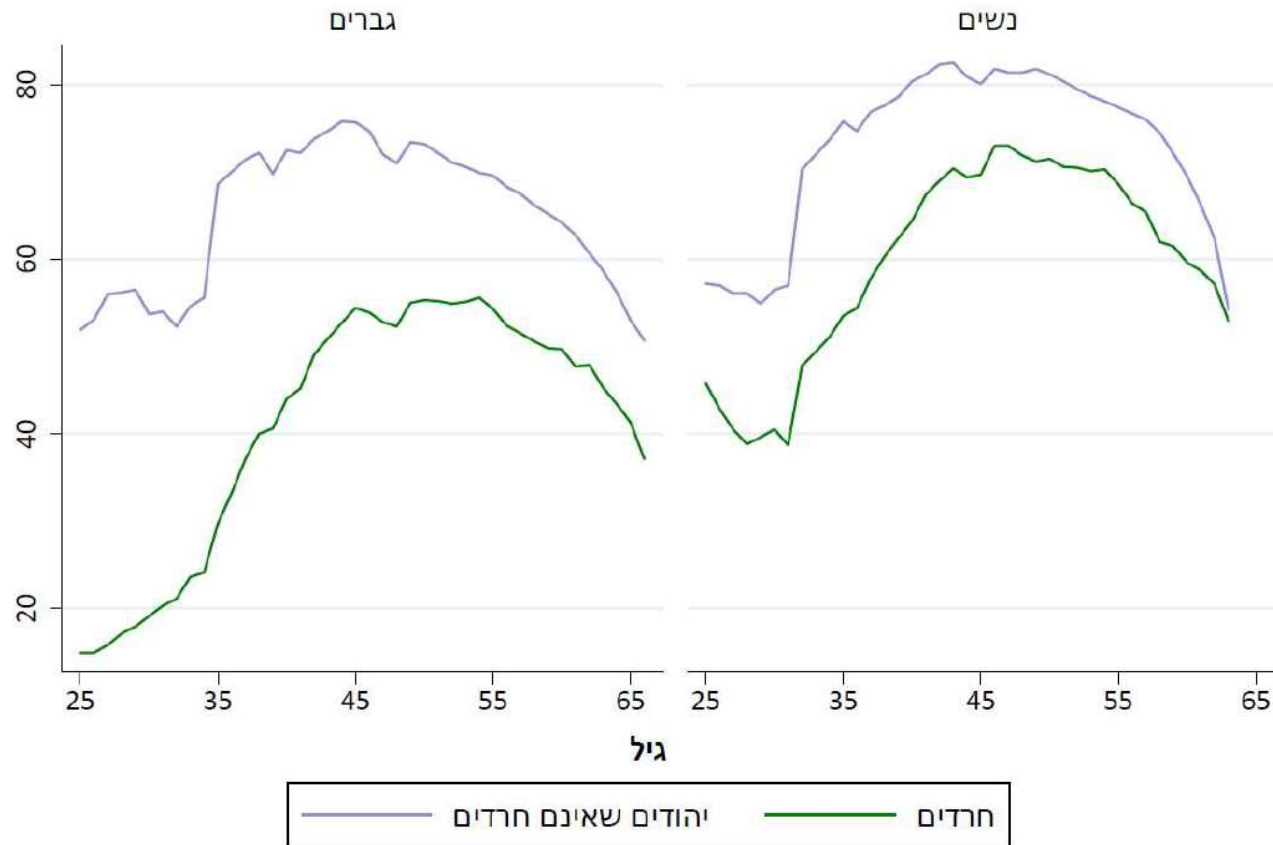
אוכלוסייה, נתונים ומתודולוגיה

- חישוב תשואות על תיקי ההשקעות-
 - עבור השנים 1999-2022: תשואות בפועל מרשות שוק ההון (בניכוי דמי ניהול)
 - החל משנת 2023: תשואה ממוצעת בגובה 3.74% (בדומה להנחות המקובלות)
- חישוב גובה הקצבה:
 - חלוקת הצבירה הממוצעת בקרנות הפנסיה ב"מקדם המרה" (נקבע ע"י אקטוארים של קרנות הפנסיה בהתאם למגדר וגיל פרישה).

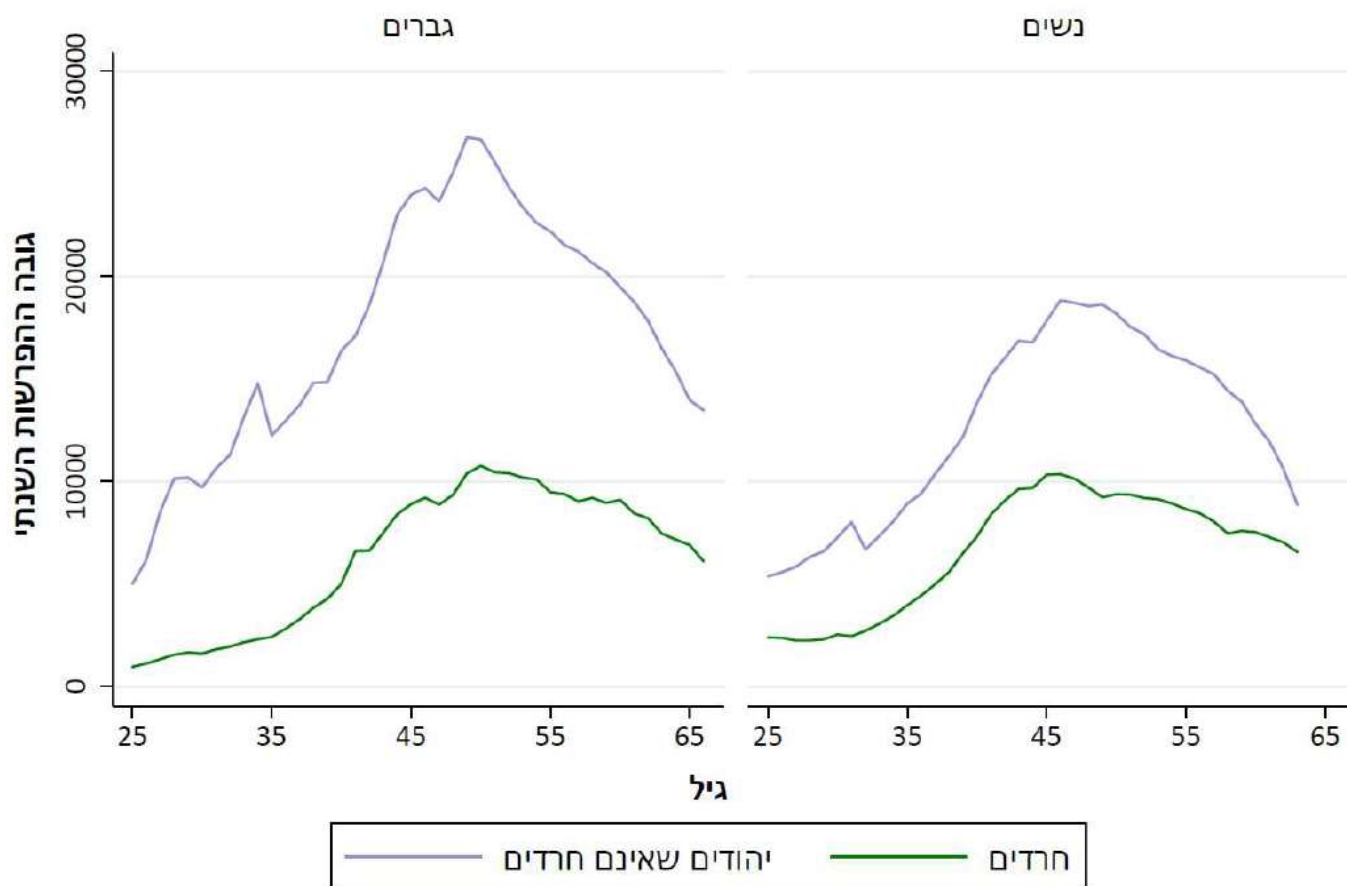

02.07.2024

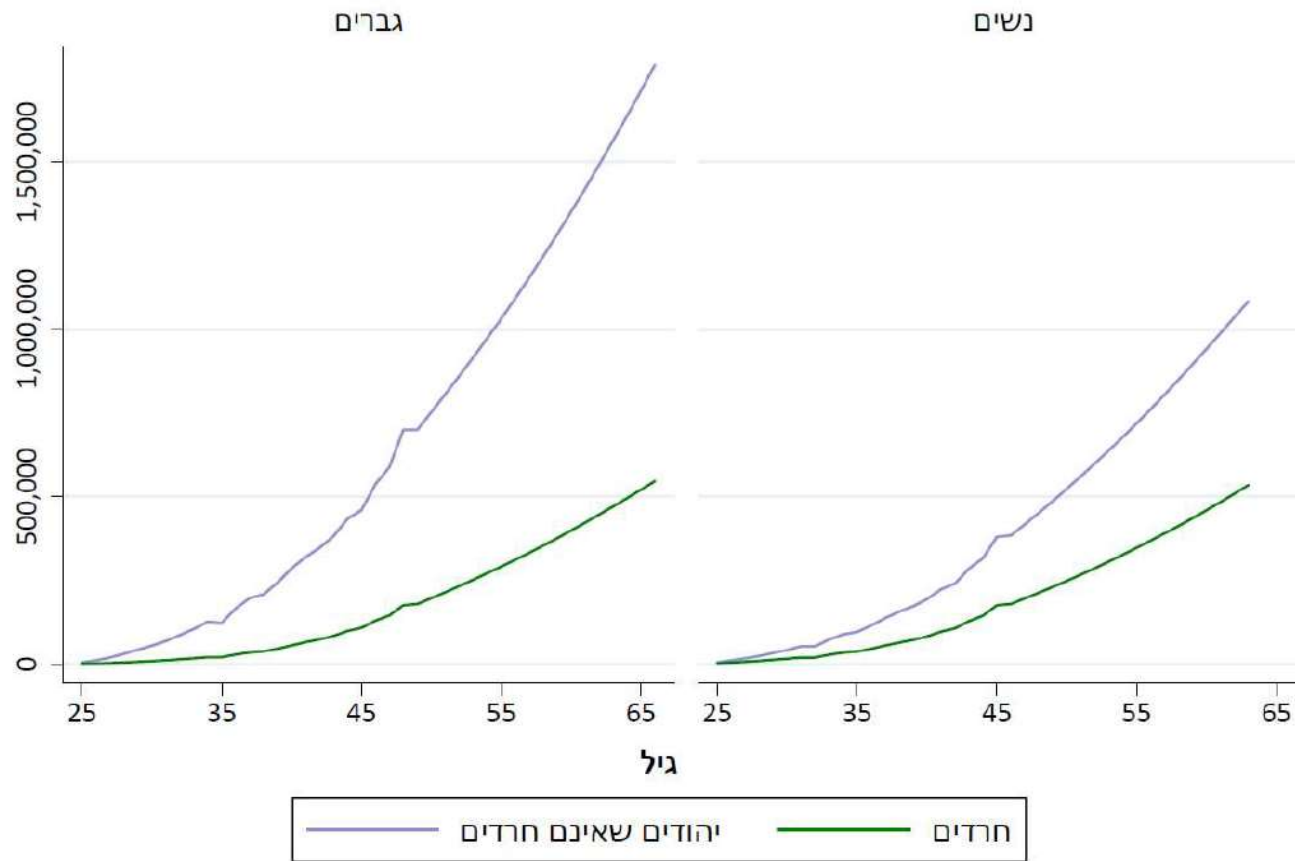
שיעור מפרישים לפנסיה (עד גיל פרישה)

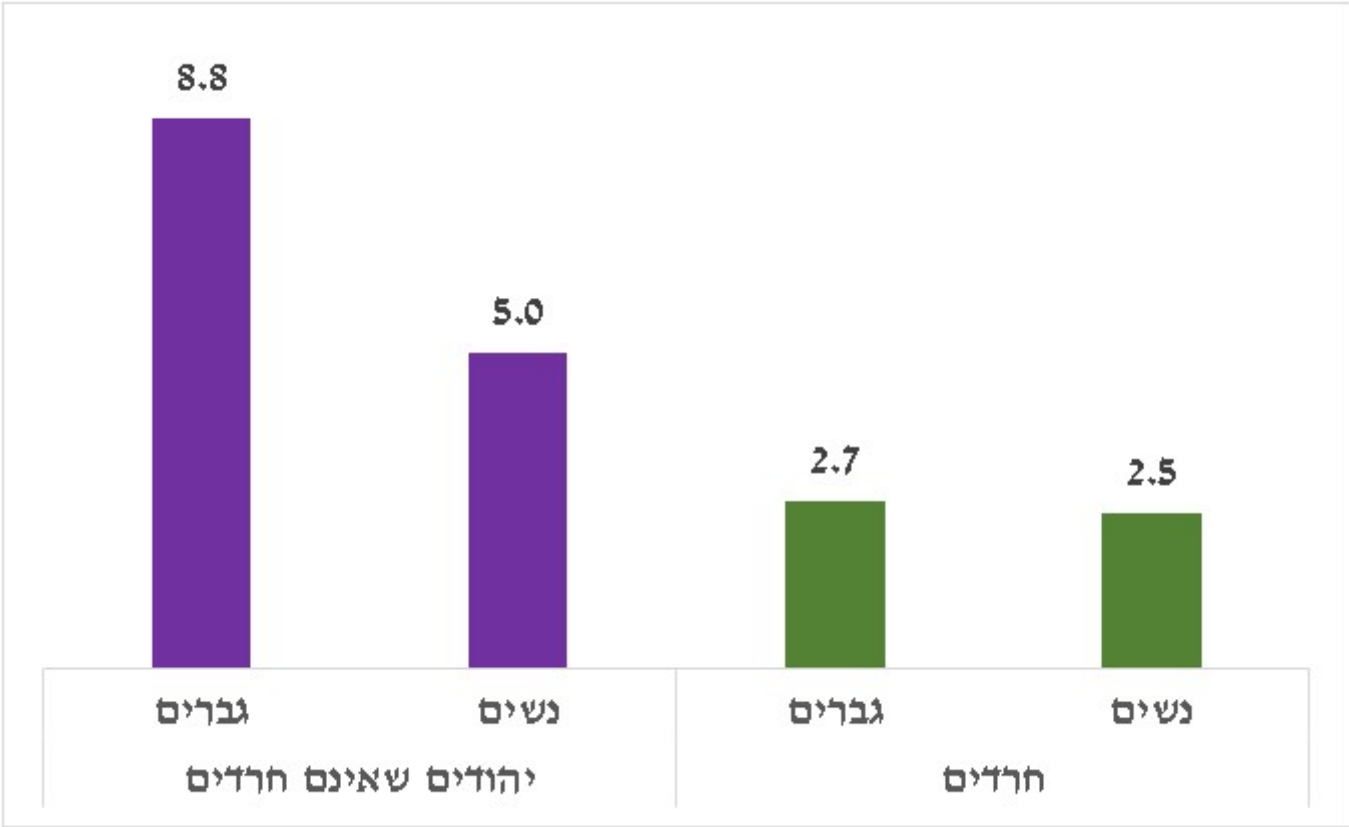
גובה הפרשות שנתיות לפנסיה

סך הצבירה לפנסיה

הכנסה חודשית מקצבת הפנסיה

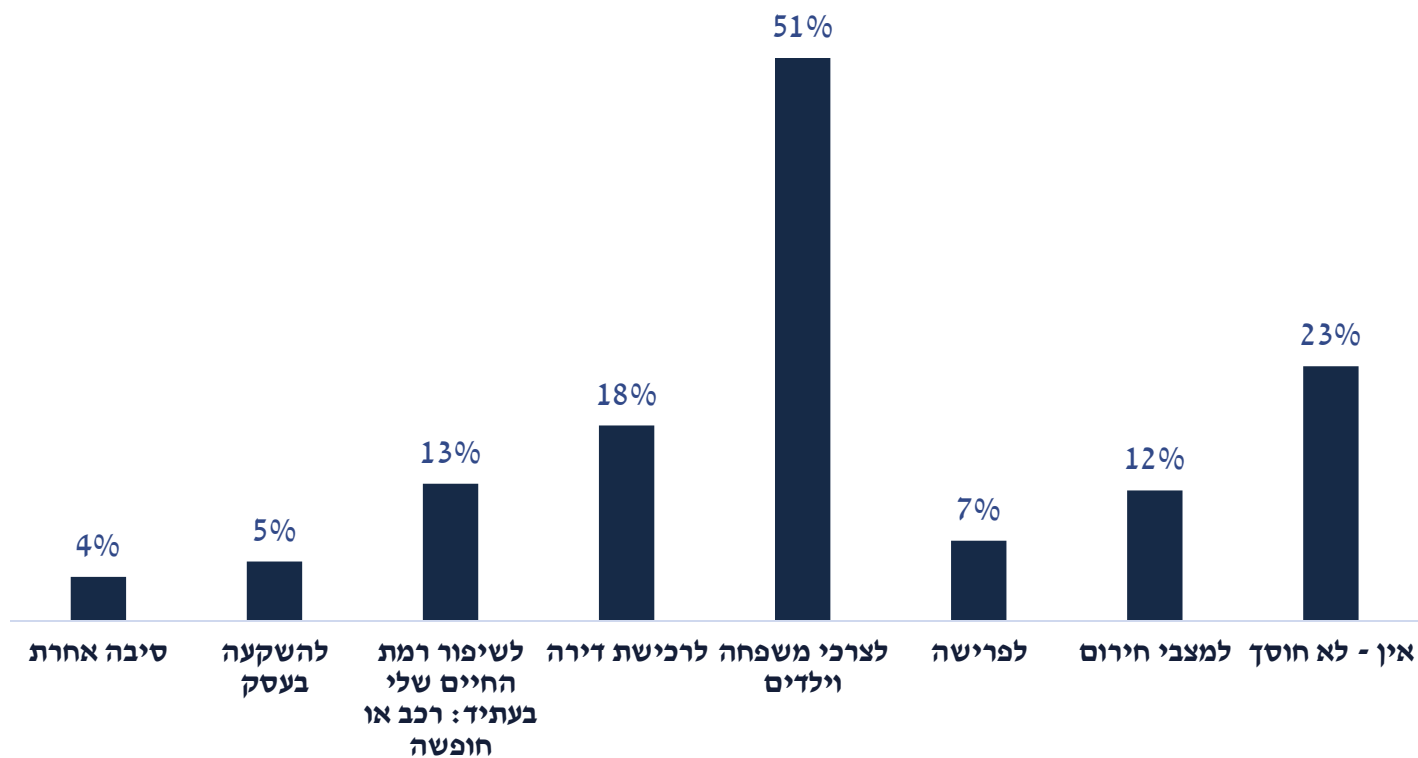
נתוני הסקר

- 69 שאלות על שלל נושאים של התנהלות פיננסית, כולל אוריינות פיננסית, שנאת סיכון, חיסכון פנסיוני וביטוח חיים.
- סקר טלפוני באמצעות חברת סקרים חרדית [אסקריא], במהלך דצמבר 2022 – ינואר 2023.
- תשובות מלאות מ-705 חרדים וחרדיות בגילאי +20. איזון בין גברים לנשים, בין הזרמים השונים (ליטאים, חסידים, ספרדים) ועל פני גיל.

02.07.2024

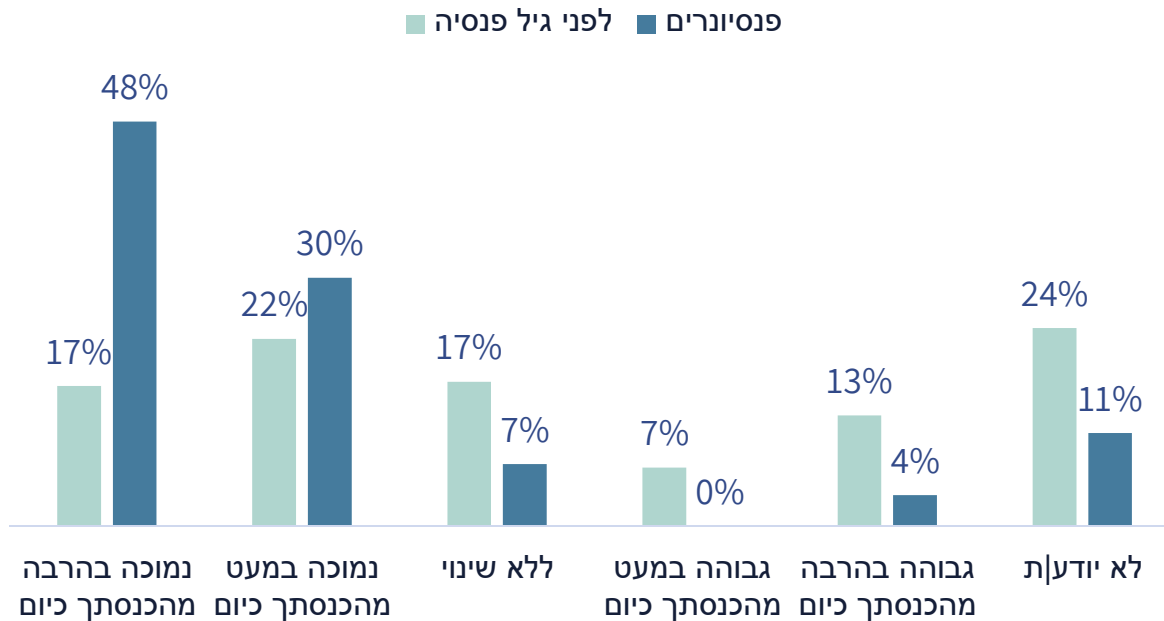
המניעים לחיסכון

רמת הכנסה צפויה לעומת הכנסה בפועל בגיל הפרישה

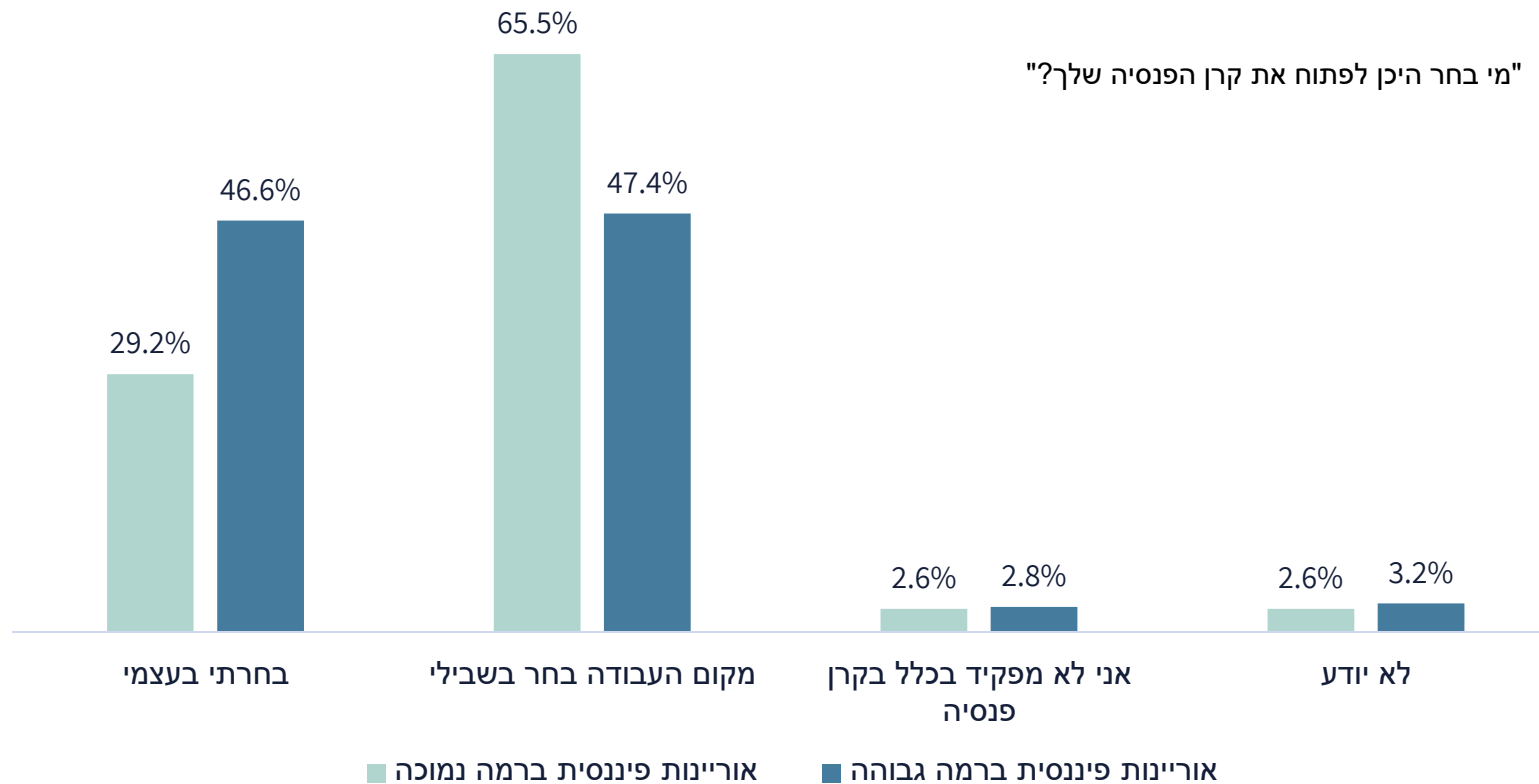
"להערכתך, כאשר תהיה בפנסיה, הכנסתך תהיה..."
"הכנסתך כעת, בהשוואה לתקופה שלפני הפרישה היא..."

רוב גדול של החרדים מעריכים באופן לא נכון את הכנסתם הצפויה בגיל הפנסיה

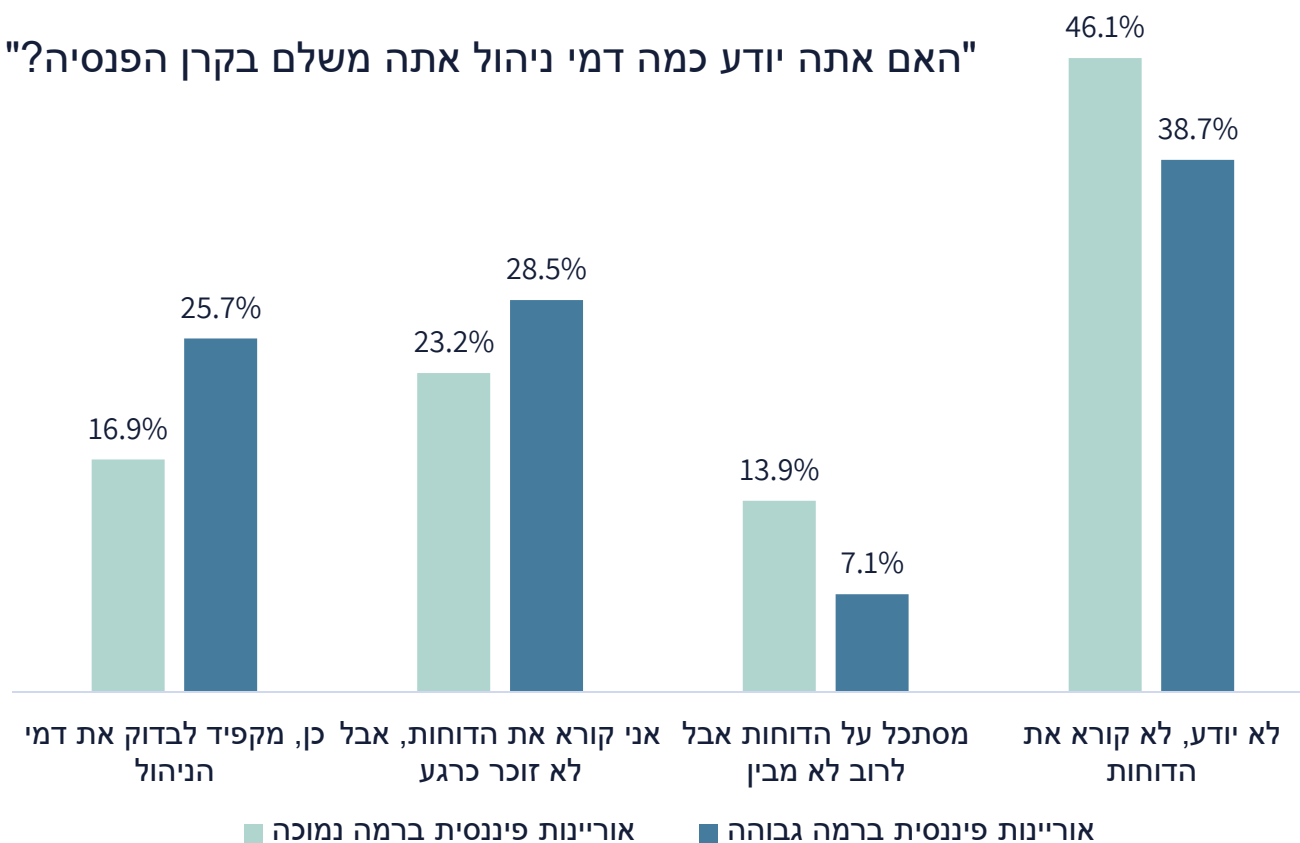
02.07.2024

אקטיביות בבחירת קרן הפנסיה, לפי רמת אוריינות פיננסית

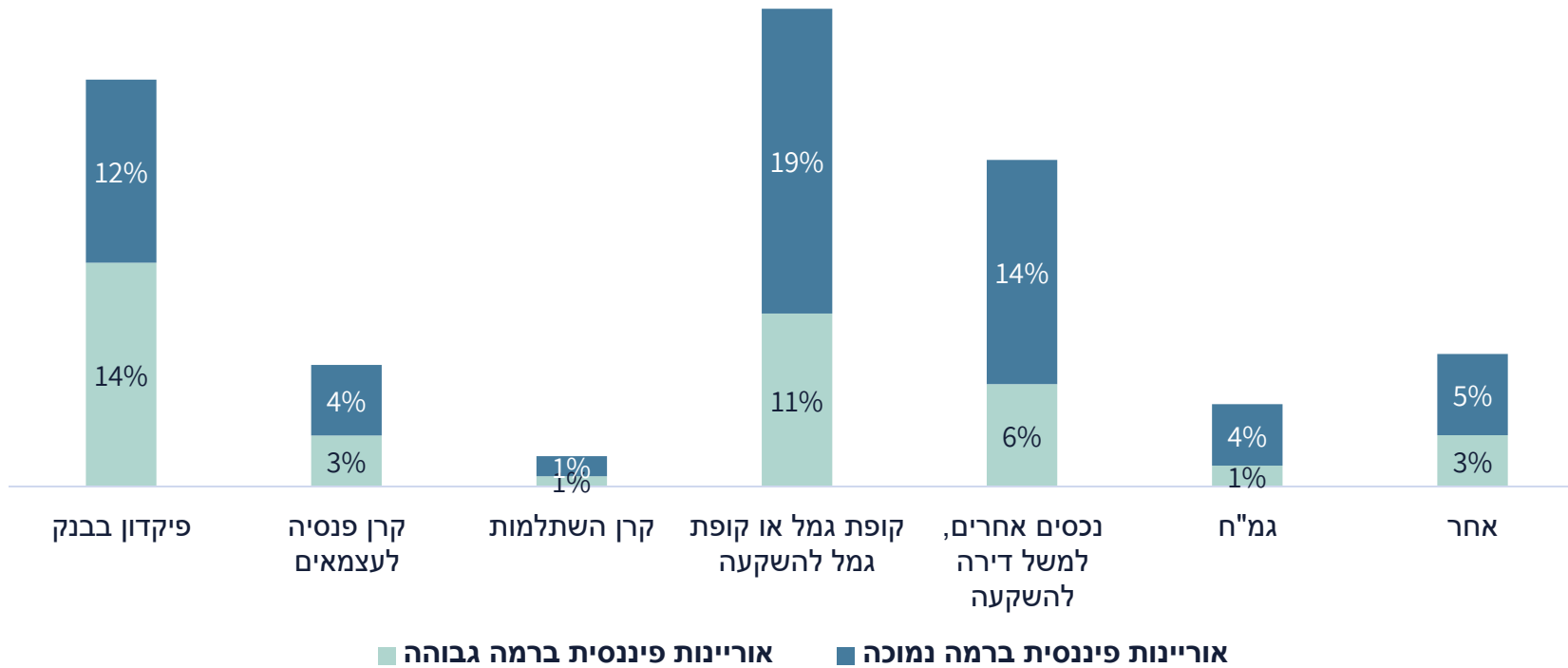

היכרות עם גובה דמי הניהול על החיסכון הפנסיוני

"האם אתה יודע כמה דמי ניהול אתה משלם בקרן הפנסיה?"

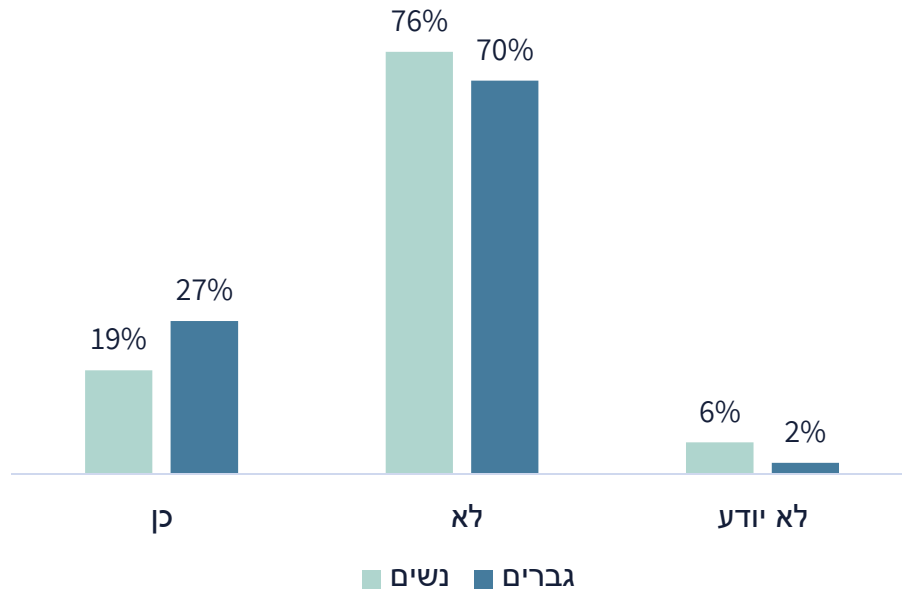

מכשירי החיסכון לפנסיה בקרב החוסכים הפעילים, בחלוקה לפי רמת אוריינות פיננסית

נשים חרדיות ופנסיה

האם את/ה חוסכת לתקופת הפרישה מעבר לחיסכון החובה לפנסיה?

- מחקרים קודמים, ממקומות שונים בעולם מצביעים על רמת תלות של נשים בבני זוגן לצורך חיסכון לגיל הפרישה (Fawcett Society, 2000).

- בקרב חרדיות – שעובדות יותר מגברים חרדים, נצברים סכומים דומים לסכומי הצבירה של גברים חרדים, אבל באופן אובייקטיבי – סכומים נמוכים.

- אוריינות פיננסית, נמוכה יותר אצל נשים בהשוואה לגברים, מסבירה את ההבדל בין המגדרים בחיסכון נוסף לפנסיה (מעבר לפנסיית החובה).

סיכום

- ההכנסה הצפויה לחרדים בזמן הפנסיה היא נמוכה ביותר;
- החרדים אינם מודעים לכך;
- הם אינם פועלים על מנת לשנות את המצב הזה.
- מי שאינם עובדים, ממעטים לחסוך לתקופת הפנסיה: מעל 70% מהנשאלים שהעידו שאינם עובדים, הודו שאינם חוסכים לפנסיה באופן כלשהו. אלה שכן חוסכים לעצמם, עושים זאת לרוב באמצעים שאינם מזכים את החוסך בהטבות מס, ומשכך, גם באופן זה, פוגעים החרדים בגובה הקצבה שתעמוד לטובתם בגיל הפנסיה.
- נשים – למרות השתתפותן הגבוהה בכוח העבודה בהשוואה לגברים חרדים, צוברות בממוצע סכום דומה לזה של הגברים החרדים, ובחיסכון הנוסף (מעבר לפנסיית החובה) נמצאות בנחיתות.

02.07.2024

תודה רבה!

02.07.2024